

Μαζοποίηση

Είναι το φαινόμενο κατά το οποίο οι άνθρωποι εφορμούν με τους άλλους και μετατρέπονται σε μάζα, έχοντας χάσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, την πρωτοτυπία, την ασφάλεια τους, όλα είναι τα γνωρίσματα που καθιστούν κάποιον αυτόνομο οντότητα.

Μάζα είναι το αδιαφοροποίητο, το ετερόκλητο σύνολο ανθρώπων, το οποίο απουσιάζει ευμενέριστα. Τα χαρακτηριστικά της μάζας μπορεί να υιοθετηθούν και από άτομα που ζουν σε διαφορετικές περιοχές ή δεν έχουν έρθει ποτέ σε επαφή μεταξύ τους. Χαρακτηριστικά της μαζοποίησης είναι η εξαφάνιση της συνείδησης πρωτοτυπίας των ατόμων και ο παρανοταλισμός της σκέψης και των συναισθημάτων τους προς την ίδια κατεύθυνση.

Μορφές σύγχρονης μαζοποίησης: η μάζα, ο καταναλωτισμός, η σπατάλη στον αθλητισμό (αυτοχρησμός), στην πολιτική (κομματισμός), στη δημοκρατία. Επίσης, οι ευδημιές γενιευμένων ηανιών σε περητιές επιδημιών ή διετηνιών ή ενδεχόμενης πλοήμης σύχυσης καθώς και η άμεση υιοθέτηση στερεοτυπικών αντιλήψεων και προαναλήψεων.

ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΕΥΝΟΟΥ ΤΗ ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ

Ατομικά: η ανάγκη του κανήκεντζ, ο φόβος της σύχυσης με τον κοινω-
νικό περίγυρο, ο φόβος της απόρριψης. • το αίσθημα αναφοράς
και η όψνη των κοινωνιών προβλημάτων (φτώχεια, ανεργία, αύξηση
βίας και εγκληματισμού). • ο φόβος της μοναξιάς • η αλλοτρίωση
του ανθρώπου, η απομάκρυνση από την ανθρωπότητα υπόσταση του το
υαδισά μια ανεότρεα ετεροβιότη • το χαμηλό πνευματικό επίπεδο,
η αδιαφορία για πνευματική υαπέρχηση, η απουσία υπετινής ερεός •
η αδιαφορία για τα κοινά • η έλλειψη αυτογνωσίας.

Κοινωνικά: αετισμοποίηση → πολυάνδρες, απόδοτες πόλεις, αετιστές συνθήκες
διαβίωσης, ασματικές ρυθμός ζωής, έλλειψη επικοινωνίας, αδιαφορία
για τον συνάνθρωπο σηαφένωση, μοναξιά • αλλοτρίωτες συνθήκες
εργασίας → μηχανοποίηση, τυποποίηση, αυτοματισμός, εξειδίκευση, υποβι-
αμός του ανθρώπου-δημοσίου σε όργανο της παραγωγής.

διαδικασίας • εντατικοποίηση ρυθμών εργασίας που οδηγεί σε απώλεια του ελεύθερου χρόνου • κυριαρχία καταναλωτικού πνεύματος που συνεπυκνώνει από τη διαφήμιση και τη μάζα, οι οποίες προωθούν έναν ομοιόμορφο τρόπο ζωής και συμπεριφοράς, αντίστοιχο προς τα καταναλωτικά πρότυπα • μαζική κουλτούρα (βιομηχανοποίηση και εμπορευματοποίηση της πολιτιστικής δημιουργίας) που προωθεί ομοιόμορφο τρόπο ζωής • τα ΜΜΕ • ο δημαγωγικός και προπαγανδιστικός λόγος που εστιάζει στη χειραγώγηση των πολιτών • η προώθηση της τεχνοκρατικής παιδείας και η παραμέληση της ανθρωπιστικής παιδείας • η αποστασιοποίηση των πνευματικών ανθρώπων από τις κοινωνικοπολιτικές εφέλξεις ή και κάποιες φορές η σύγκρουσή τους με τα κέντρα εξουσίας • η αρνητική λειτουργία των φορέων κοινωνικοποίησης (οικογένεια, σχολείο, πολιτεία, ΜΜΕ, Εκκλησία κ.λπ.) • η παγκοσμιοποίηση

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Ατομικές: Απώλεια της προσωπικής βούλησης και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών • το άτομο γίνεται έρμαιο οποιασδήποτε επίδρασης, υαδίσταται χειραγωγούμενο • το άτομο λειτουργεί με βάση ένστικτα, πάθη, τυφλά συναισθήματα και παρορμήσεις ως μέρος της μάζας, παραχωνίζεται η λογική και χάνεται η αυτοκυριαρχία και ο αυτοέλεγχος • πνευματική υποδούλωση που οδηγεί στον αόφηματισμό, τον φανατισμό, τη μισαλλοδοξία • κοριοποίηση της αυτενέργειας, αμβλύνση ή απώλεια προσωπικής ευθύνης • απανθρωποποίηση που μπορεί να οδηγεί σε αιμαρές, αυδαίες ή αντισοινωνικές ενέργειες.

Κοινωνικές: υπονόμευση της δημιουργίας • διατοράφη του ομοίου κοινωνικού βίου • παρεμπόδιση της αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων εξουσίας της παθητικοποίησης και της αναδυνάτωσης • πολιτιστική υποβάθμιση ή αποδιοδότηση.

Τρόποι ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Άτομο: φροντίδα για ψυχοπνευματική υγιεινότητα, υιοθέτηση υγιεινής στάσης, επιδίωξη αυτογνωσίας, ενεργοποίηση για διάφορα κοινωνικά ζητήματα, απόδοση - σεβασμός στη διαφορετικότητα.

Πολιτεία: διαμόρφωση πιο ανθρωπίνων συνθηκών διαβίωσης, ενίσχυση των

θεσμών που διευκολύνουν τη συμμετοχή των πολιτών στα ζητήματα της πολιτείας, αντιμετώπιση τους ως εταίρων της πολιτείας όχι ως υπαυτών της.

Φορείς κοινωνικοποίησης:

Σχολείο: παροχή ανθρωπιστικής παιδείας, δημοκρατική - αντιαυταρχική αγωγή.

Οικογένεια: επιμορφωτικά - ψευτασιακά ενδιαφέροντα των παιδιών για αυτενέργεια και ανάληψη πρωτοβουλιών.

Πνευματικοί άνθρωποι: ανάληψη κοινωνικού τους ρόλου.

Το εκπληκτικότερο όμως που παρουσιάζει μια ψυχολογική μάζα είναι το εξής: όποια κι αν είναι τα άτομα που τη συνθέτουν, όσο παρόμοια ή ανόμοια κι αν είναι τα είδη ζωής τους, οι ασχολίες τους, ο χαρακτήρας τους ή οι ικανότητές τους, και μόνο το γεγονός ότι έχουν μετατραπεί σε μάζα, τα προικίζει μ' ένα είδος συλλογικής ψυχής. Αυτή η ψυχή τα κάνει να αισθάνονται, να σκέπτονται και να πράττουν μ' έναν τρόπο εντελώς διαφορετικό από αυτόν με τον οποίο αισθανόταν, σκεπτόταν και έπραττε καθένας απ' αυτούς ξεχωριστά.

Gustave Le Bon, Η ψυχολογία των μαζών

Σύμφωνα με τον Ορτέγκα υ Γκασέτ (Η εξέγερση των μαζών), η μάζα είναι ένα σύνολο ατόμων που έχουν πάψει να είναι ελεύθερα και σκεπτόμενα υποκείμενα, για να διαλυθούν σε μια συλλογικότητα, η οποία δρα και σκέφτεται για λογαριασμό τους, περισσότερο με βάση εξαρτημένα αντανακλαστικά, συγκινήσεις, ένστικτα, πάθη, παρά με βάση τον λόγο.

Η ψυχολογία της μάζας

Η μαζοποίηση κλείνει μέσα της διαβρωτική και διαλυτική δύναμη, η οποία **προσβάλλει** κατά προτίμηση την προσωπικότητα του ανθρώπου, την αυθυπαρξία του, και του αρπάζει κατά πρώτο και κύριο λόγο την αυτοαξία του. Η μάζα, το κοινωνικό αυτό κατασκεύασμα, που τα μέλη της είναι ανάμεσά τους συνδεδεμένα με μια **αμοιβαία** μεταβίβαση και μετάδοση συναισθηματικών και μόνο καταστάσεων, στη δράση της παρουσιάζει κάτι το νέο, αυτό που δεν μπορεί χωρίς άλλο να παραχθεί από τα ατομικά δεδομένα. Έχει μια ιδιαίτερη «ψυχή», μια «ένωση», μέσα στην οποία ο άνθρωπος πέφτει και χάνεται. Δεν είναι πια «αυτός» ο οποίος κατευθύνει τις πράξεις του, τις σκέψεις του και τις αποφάσεις του, παρά η «μαζική ψυχή». Αυτή κυριαρχεί στο άτομο και το κάνει ασύνειδο εκτελεστικό της όργανο. Η προσωπικότητα διαρρέει, διαλύεται μέσα στο «κω-νευτήριο» του μαζικού συνόλου.

Το άτομο μέσα στη μάζα μπορεί να προβεί σε κάθε είδος ανηθικότητας, επειδή μέσα σ' αυτή ζει ως ανώνυμο. Αυτή του η ανωνυμία το **απαλλάσσει** από κάθε **προσωπική** ευθύνη. Όταν όμως **χαλαρώνεται** ή αφανίζεται η συνείδηση της ευθύνης, εκεί προβάλλει το **αχαλίνωτο** των παθών και των ενστίκτων. Πάντα η φυγή προς τη μάζα είναι η φυγή του ανθρώπου από την ευθύνη.

Ο άνθρωπος μέσα στη μάζα υφίσταται πνευματική υποδούλωση. Φτάνει σε κατάσταση έντονης έξαψης, ώστε ν' αφανίζεται κάθε ίχνος **αυτοκυριαρχίας**. Το άτομο μέσα στη μάζα χάνει κάθε φρόνηση και αδυνατίζει έντονα η νοητική και η κριτική δύναμή του. Γίνεται έρμαιο κάθε είδους επιρροής και επίδρασης. Υποβάλλεται εύκολα, χάνει τη δύναμη της σκέψης. Η προσεκτική εξέταση δεν υπάρχει. Η σκέψη στενεύει και γίνεται **μονόπλευρη**. Δεν μπορεί να διακρίνει το καλό από το κακό, το δίκαιο από το άδικο. Το δίκαιο το τοποθετεί πάντα από το μέρος της μάζας, στη δύναμή της· χάνει τέλεια την πρωτοβουλία του. Περιμένει να του πουν τι θα κάνει. Γι' αυτόν σκέπτεται «ο υπεύθυνος». [...]